

Tuulivoimaopas – lausunto, Pelastetaan Suomen Luonto Ry

On erittäin tärkeätä, että tuulivoimaopasta päivitetään. Olisi kuitenkin ollut tärkeätä laittaa opas sivuille Lausuntopyyntö.fi, jolloin se olisi ollut avoimesti lausuttavissa.

On myös huomioitava, että tuulivoimaoppaan luonnos on lähtökohtaisesti ajasta jäljessä, mm. lunastuslain soveltamisen, perustusten purkamisen ja lakisääteisen purkurahaston perustamisen, maisemavaikutusten arvioinnin ja melumallinnuksen ohjeiden suhteen. Alla olevassa palautteessa on nostettu esille erinäisiä asioita, jotka on tärkeä ottaa lisätarkasteluun.

Tällä hetkellä tuulivoimakaavoittaminen ja sen ohjaaminen eivät ole minkään tahon 'hallussa' - luontotuhot ja vaikutukset ihmisten elinoloihin tulevat olemaan hyvin merkittävät. Esimerkiksi, Keski-Suomen maakuntakaavaehdotuksessa (parhaillaan nähtävänä) on lähes jokaista tv-alueita koskien tarkentava määräys "yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentamisesta aiheudu merkittävää haitallista vaikutusta" joko valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja/tai luontoarvoille. Käänteisesti se tarkoittaa, että SAA aiheuttaa haittaa kymmenillä alueilla Keski-Suomessa. Yhteisvaikutuksena jo yhden maakunnan alueella voidaan katsoa kyseessä olevan merkittävä haitta. Ja erityisesti kun asiaa katsotaan valtakunnallisesti.

Tämä tarkoittaa mm. sitä, että viheryhteydet katkeavat, ja tuulivoimalat tulevat näkymään lähes jokaiselle Keski-Suomen VAMA-alueelle (pois lukien kaupunkiseudut) ja jokaiseen kansallispuistoon. Yhteisvaikutus on todella merkittävä ja se on oppaassa otettava huomioon siten, että olisi jonkinlainen maakunnallinen ja paikallinen maksimi, kuinka merkittäviä muutoksia saa ihmisten ja eläinten elinympäristöihin sekä kulttuuriympäristöihin aiheutua. Esimerkiksi, ei ole kohtuullista, että taajamaan, joka sijoittuu mäen päälle, näkyisi tuulivoimalat useasta eri ilmansuunnasta. Tämä on mm. tilanne Suomenselän alueella.

Tuulivoimakaavoituksessa ei noudateta tällä hetkellä nykyisen MRL:n määräyksiä, sillä MRL:ssä on selkeästi todettu tavoitteet turvallisuudesta ja terveellisestä elinympäristöstä ja luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymisestä. Vaikuttaa siltä, että tuulivoimakaavoituksessa on ohitettu hyvät periaatteet, joita kaavoituksessa on vuosikymmeniä vaalittu ja noudatettu, ja jotka ovat yhä lakiin kirjoitettu. Kaavat ovat usein tavoitteiltaan keskenään ristiriitaisia.

Esimerkiksi Saarijärven Pylkönmäellä on kymmenisen vuotta sitten laadittu kehuja saanut yleiskaava, jossa kulttuuriympäristöt ja maisema-arvot sekä matkailun ja näköalojen kehittäminen on otettu ansiokkaasti huomioon. Nyt samaan maisemaan ja kulttuuriympäristön viereen kaavoitetaan tuulivoimaloita. Voimassa olevalla yleiskaavalla ei ole mitään merkitystä. Vastaavia esimerkkejä on maassamme varmasti useita. Tämä ei noudata MRL:n tavoitteita eikä määräyksiä. Vaikuttaa siltä, että jopa maakuntakaava voi olla itsensä kanssa ristiriitainen, kun kyse on tuulivoimakaavoituksesta.

Tuulivoimarakentamisen selvitykset ja vaikutusten arviointi, luvut 6.1 ja 6.2 on valmisteltu ylimalkaisesti. Vaikutusten arvioinnilla on kuitenkin keskeinen rooli, erityisesti nyt kun tuulivoimaloiden kokoluokka on merkittävästi kasvanut. Olisi tärkeätä, että näitä kohtia painotettaisiin oppaassa enemmän.

Useat lait edellyttävät ennakkovaikutusten arviointia. THL:n sivuilla näitä on avattu, mm. ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi (IVA) -sateenkaaren alla on monta arviointia, joita tulisi käyttää myös tuulivoimakaavoituksessa - kuten useassa muussa kaavoitushankkeessa tehdään (TVA, SVA, LAVA). On ihmisiä, jotka jäävät usean tuulivoimahankkeen väliin. MIVA olisi tarpeen, sillä kun ihmisen elinympäristö muuttuu tai uhkaa muuttua merkittävästi, asiasta aiheutuu suurta stressiä.

Linkki THL: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/paatosten-vaikutusten-ennakkoarviointi#IVA>

On hyvin erikoista, että tuulivoimahankkeiden kaavoitukseen ei edelleenkään suhtauduta samalla vakavuudella kuin muun teollisuuden kaavoitukseen. Lähtökohtaisesti teollisuuden kaavoituksessa täytyy olla VARMA vaikutuksista. Miksi tuulivoimakaavoituksessa ei ole näin, vaan vaikutuksia vähätellään ja ohitetaan. Tämän vuoksi on todella suuri merkitys sillä, että tässä oppaassa niiden merkitystä tuodaan riittävästi esiin.

Maisemavaikutukset, kohta 6.5.1. Jo maakuntakaavavaiheessa on tärkeitä riittävällä tavalla tarkastella maisemavaikutuksia kokonaisuutena. Usealla seudulla, kuten esimerkiksi Keski-Suomessa, on maakuntakaavataso alueiden lisäksi pieniä tuulivoimahankkeita jo rakentunut tai rakentumassa. Näiden yhteisvaikutukset voivat olla todella merkittävät.

Esimerkkinä kuva Keski-Suomen maakuntakaava 2040 valmisteluaineistostas Tuulivoiman maisemavaikutukset Keski-Suomessa Maakuntakaavan tuulivoimapotentiaali-alueet, täydennys 17.3.2023 Nomaji (kartta sivulla 21) <https://keskisuomi.fi/wp-content/uploads/2023/09/Tuulivoiman-maisemavaikutukset-Keski-Suomessa-Uusimo-paivitys-21032023.pdf>

Kun tarkastellaan em. karttaa (liite), niin lähes koko pohjoinen Keski-Suomi peittyy 6 km lähivaikutusvaikutusalueen säteen alle. Tällaisessa tilanteessa on haastavaa turvata luonnon monimuotoisuus ja viheryhteyksien jatkuminen, puhumattakaan ihmisten terveellisestä ja turvallisesta elinympäristöstä. Maisemavaikutukset ulottuvat Suomenselän seuduilla selkeällä ilmalla jopa 40 km etäisyydelle. Hankkeiden toteutuessa esimerkiksi pohjoisessa Keski-Suomessa ei ole enää korkeaa mäkeä, johon tuulivoimalat eivät näkyisi.

Mäkiseudut on oma herkkä erityinen maisematyyppi, johon vaikutukset tulee riittävällä tavalla huomioida. Maisemavaikutuksia arvioitaessa usein korostetaan pienipiirteisen maiseman merkitystä. Kuitenkin ns. suuripiirteisessä maisemassa, kuten pohjoisen Keski-Suomen mäkiseuduilla ja erityisesti Suomenselän alueella, voi yhdeltä mäeltä nähdä useamman kunnan tuulivoimahankkeet eri suunnista. Tämä tilanne on kestävä, ja oppaan tulisi kiinnittää tähän asiaan huomiota. Vastaava tilanne koskee Itä-Suomea, jonne tuulivoimarakentaminen on alkamassa.

Esitämme, että maakunnallisten kohteiden painoarvoa lisätään oppaassa. Oppaan luonnoksessa on huomioitu VAMA ja RKY -alueet maininnalla, että niiden säilyminen on varmistettava. Vastaavaa mainintaa ei maakunnallisten maisema- ja rakennetun kulttuuriympäristön kohdalla ole. Maakuntakaavassa tulisi juuri kiinnittää huomiota maakunnallisesti tärkeiden ja maakunnalle erityisten arvojen säilymiseen.

On myös ymmärrettävä, että keskieuropalainen maisemakäsitys/määritelmä ei ole suoraan Suomeen sovellettavissa. Täällä ns. siintäviä salomaita on aivan eri tavalla kuin Keski-Euroopassa. Ihmisen jälki näkyy täällä huomattavasti vähemmän ja tuulivoimala on maisemassamme hyvin vieras elementti. Kuten lausuttavana olevassa oppaan luonnoksessa on mainittu, niin siellä missä on ennestään valoja, rakennuksia ja teitä sekä teollisuutta, häiritsevät tuulivoimalat vähemmän. Tulisi siis lähtökohtaisesti suosia näitä alueita.

Sivu 99. (ja kohta 2.7.). Suunnittelutarveratkaisulla ei voida hyväksyä tuulivoimaloiden rakentamista. Kyseessä on erittäin suurten teollisuusrakennelmien rakentaminen. Nykyisin rakennettavat tuulivoimalat ovat jo itsessään niin suuria (yli 300 m korkeita), että jo yhden voimalan vaikutukset ylittävät kaavoituskyynnyksen. Niiden välimatka toisiinsa tulee olla riittävä ja jo muutama

voimalan sijoittuminen vaatii kymmeniä, jopa satoja hehtaareja pinta-alaa. Täten asiaa tulee lähestyä kuin teollisuuskaavoitusalueetta. Oppaassa viitataan KHO:n päätökseen 2016:127, jossa sanotaan: *Alueen soveltuvuus tuulivoimaloiden sijoituspaikaksi tulisi lähtökohtaisesti ratkaista kaavalla. -- Huomattavan laajalle vaikuttavien ja maankäyttöä sitovien hankkeiden toteuttaminen ei ole yleensä mahdollista ilman yksityiskohtaista kaavaa, koska rakentaminen suunnittelutarvealueella ei saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia vaikutuksia.* Jo yksikin nykyisen kokoinen tuulivoimala on vaikutuksiltaan niin merkittävä, että se ylittää kaavoituskynnyksen. Selvitysten on annettava riippumattomat, puolueettomat ja riittävät tiedot. Tapauskohtaisella suunnittelutarveratkaisu ei voida saada sellaista riittävää selvitystä, jonka perusteella hanketta voitaisiin arvioida asemakaavan tai tuulivoimalarakentamista koskevan yleiskaavan erityisten sisältövaatimusten kannalta. Ja joka tapauksessa se edellyttää normaalia suunnittelutarveratkaisua laajemmat osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyt. Tuulivoimahankkeissa suunnittelutarveratkaisun käyttäminen luvituksen perusteena ei ole oikein eikä tarkoituksenmukaista, vaan tapa välttää riittävien selvitysten tekemistä. Tuulivoimaopas antaa suhteessa liian suuren painoarvon tälle suunnittelutarveratkaisuasialle. Vaikka on tosin hyvä, että tuodaan esiin KHO:n päätöksiä.

Sivu 107, koskien maisemavaikutusten arvioinnin ohjeita. Ympäristöministeriö on julkaissut erillisen raportin Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa (SY 1/2016), joka sisältää tarkempaa tietoa maisemaselvitysten ja vaikutusten arviointien laatimisesta. On huomioitava, että tuulivoimarakentamisen mittakaavan kasvaessa merkittävästi, niiden maisemavaikutukset myös kasvavat. Maisema-arkkitehti Emilia Weckman, joka on ollut laatimassa sekä 2006 että 2016 ohjeita, lausuu, että ohjeet tulisi päivittää vastaamaan mittaluokan kasvua (voimalan koko ja lukumäärä, hankkeiden lukumäärä, hankkeiden välisen etäisyyden lyhentyminen). Seuraavassa on lisätietoa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/uusi-ohjeistus-maisemavaikutusten-arviointiin-tuulivoimateollisuusalueiden-rakentamisessa?publisherId=69819944&releaseId=69968063>

Sivu 109 koskien tuulivoiman aiheuttamaa melua, sekä sivu 15, koskien suositusta tuulivoimaloiden keskinäisestä etäisyydestä.

Sivu 109. Hannu Nykänen on arvioinut melumallinnusohjeita, joiden laatimiseen hän on osallistunut. Hän esittää, että sivulla 109 olevan tekstin yhteyteen on lisättävä seuraava kappale: Lisäksi on huomattava, että tuulivoimaloiden keskinäinen sijainti tuulivoima-alueella vaikuttaa olennaisesti voimaloiden melupäästön suuruuteen. Tuulivoimalan lapojen pyöriminen aiheuttaa ilman virtaukseen turbulenssihäiriön, joka vaikuttaa tuulen alapuolella toimivan voimalan melupäästön suuruuteen. Suomalaisessa tuulivoimaloiden melumallinnusohjeessa 2|2014 ei kuitenkaan ole yksityiskohtaista ohjeistusta siitä, miten etäälle toisistaan tuulivoimalat tulee sijoittaa tuulivoima-alueen sisällä, jotta keskinäisvaikutusta ei esiintyisi. Mm. Australiassa tuulivoimarakentamisen oppaassa on jo vuonna 2002 ohjeistettu, että tuulen suuntaan rinnakkaisissa tuulivoimaloissa välimatkan pitää olla vähintään viisi kertaa roottorin halkaisija lavan kärjestä lavan kärkeen ja tuulen suuntaan peräkkäisissä voimaloissa kahdeksan kertaa roottorin halkaisija. Suomen tuuliolosuhteissa, joissa tuulen suunta vaihtelee 360 astetta, tulisi edellä mainitun australialaisen ohjeen mukaan kaikissa tapauksissa noudattaa tuulivoimaloiden välisenä minimietäisyytenä kahdeksan kertaa roottorin halkaisija.

Sivu 15. Oppaassa todetaan ”Isojen tuulivoimaloiden luokkaan kuuluvien voimaloiden välillä sijoitusetäisyydet vaihtelevat tavallisesti 600 yli 1000 metrin välillä. Voimaloiden etäisyyden pitäisi olla noin viisi kertaa roottorin halkaisijan verran.” --- Esitetään muutettavaksi muotoon, ”voimaloiden etäisyyden pitäisi olla noin kahdeksan kertaa roottorin halkaisijan verran”.

Sivu 101. Tuulivoimahankkeilta tulee edellyttää ympäristötaselaskelma, jossa huomioidaan myös

luonto- ja metsäkato. Mm. metsäkatoon liittyvistä laskelmista lisätietoa: <https://pelastetaansuomenluonto.fi/wp-content/uploads/Naemmeko-metsaa-puilta-ja-luontokatoa-tuulivoimalta-Final-3.pdf>

2.11. Tuulivoimaloiden purkaminen. Kappaleessa 2.11. on käsitelty tuulivoimalan purkamista, purkurahastoa ja jätelain soveltamista. Oppaan mukaan pääsääntöisesti vain tuulivoimalan maanpäälliset osat puretaan, voimalan perustukset jätetään paikalleen ja maisemoidaan tuulivoimayhtiön toimesta ja kustannuksella. Lisäksi oppaassa viitataan purkamisen vastuista ja kustannusten jakautumisesta, sekä ns. purkurahastosta sovittavan tuulivoimayhtiön ja maanomistajan välillä. Opas toteaa, että tuulivoimayhtiön ja maanomistajan sopimuksessa voidaan velvoittaa tuulivoimayhtiö asettamaan vakuuden tuulivoimalan ja sen perustusten purkamisen turvaamiseksi. Eli oppaan mukaan perustusten purkaminen, ja vakuuden asettaminen ovat vapaaehtoisia toimia.

Tämä tulkinta on kestävämpi kuin Suomen luonnon, metsien kuin maanomistajankin osalta. Tällainen tulkinta on johtanut mm. Saksassa purkamisen ongelmiin ja kustannuksiin, joihin tuulivoimayhtiöt eivätkä kunnat ole varautuneet. Useat Keski-Euroopan valtiot ovat uudistaneet lainsäädäntöään ja vaativat mm. myös maanalaisten osien purkamista, kierrätystä sekä lakisääteisen purkurahaston perustamista. Suomen tulee myös päivittää lainsäädäntönsä näiltä osin. Myös maahan jätetyt perustukset tulee katsoa jätteeksi, jolloin tuulivoimayhtiö on jätelain 28 §:n mukaan velvollinen järjestämään perustusten purkamisen ja jätehuollon. Purkurahasto tulee tehdä lakisääteiseksi ja vastata todellisia purkukustannuksia (jotka esimerkiksi Saksassa vastaavat 6.5 % rakentamiskustannuksista).

Oppaassa on tärkeää esittää, että sekä maanpäälliset että alaiset osat puretaan, kierrätetään ja että tuulivoimalan purkamista varten perustetaan todellisia kustannuksia vastaava purkurahasto, jossa huomioidaan myös inflaatio ja indeksikorotus.

Esimerkkinä Saksan tuulivoimaloiden purkamisen lainsäädäntö: <https://www.beuth.de/de/technische-regel/din-spec-4866/328634880>

Toinen linkki vertailevaan selvitykseen, jossa useiden, lähinnä eurooppalaisten valtioiden, purkamisen ja kierrätyksen lainsäädäntöä sekä purkukustannuksia verrataan Suomen lainsäädäntöön ja purkukustannusarvioihin. <https://pelastetaansuomenluonto.fi/wp-content/uploads/Tuulivoimaloiden-perustusten-ratkaisematon-ongelma-3.pdf>

Sivu 66 – ympäristölupa. Oppaassa todetaan: Tuulivoimalan toimintaa varten ei lähtökohtaisesti tarvita ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) mukaista ympäristölupaa. Tuulivoimatuotannon kustannustehokkuuden ja elinympäristön laadun kannalta paras keino ehkäistä ympäristölupan tarve on se, että tuulivoimalat sijoitetaan riittävän kauas asutuksesta tai muusta häiriintyvistä kohteesta. Tuulivoimalan toiminnasta mahdollisesti aiheutuviin melu- tai välkevaikutuksiin voidaan kuitenkin tarvittaessa puuttua joko ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi annettavalla yksittäisellä määräyksellä (YSL 180 §) tai edellyttämällä tuulivoimalalta ympäristölupaa (YSL 27 §) sen vuoksi, että toiminnasta saattaa aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920, NaapL) tarkoitettua kohtuutonta rasisitusta.

Lisäksi mm. sivulla 17 todetaan, että: Tuulivoimalat tulisi lähtökohtaisesti sijoittaa niin kauas asutuksesta tai muusta häiriintyvistä kohteesta, ettei ympäristölupa ole tarpeen.

Tällä hetkellä ympäristölupa määrätään hyvin harvoin ennen rakentamista. Käytännössä ympäristölupaa voidaan vaatia vasta voimaloiden toiminnan valvonnan yhteydessä, mutta tällöin lupaprosessi on hyvin pitkä ja vaikea, eikä yleensä onnistu ilman useita oikeudenkäyntejä. Suomessa on tallakin hetkellä tuulivoimaloita, joille kunnan ympäristöviranomaisen ja/tai hallinto-oikeus on määrännyt ympäristöluvan, mutta jonka asettamista vastaan tuulivoimayhtiö jatkaa oikeudenkäyntiä. Pelkästään prosessi melumittauksen käynnistämiseksi on haastava ja pitkä.

Tilanne on sekä ympäristöviranomaisten (esim. Saarijärven Soidinmäen voimaloiden tilanne) että asukkaiden suhteen kestävä. Ympäristölupaa tulisi edellyttää ennen voimaloiden käyttöönottoa aina, jos asutusta on niin lähellä, että meluhaittojen syntyminen on mahdollista. Käytännössä kuntien käytännöt kuntakohtaisten suojaetäisyyden suhteen, melumallinnusten ohjeiden puutteet ja niiden soveltaminen sekä maakuntakaavassa asetetut puskurit (Keski-Suomi 1 km, mutta Pirkanmaa, Pohjois-Savo sekä Pohjanmaa 1.5 km) vaihtelevat siinä määrin, että useissa kunnissa rakennetaan liian lähelle asutusta 300–350 m korkeita voimaloita, mutta ilman ympäristölupaa. Asukkaiden oikeudet sekä hyvinvointi (ml. uni) jäävät huomioimatta.

Sivu 100. Täydennetään lausetta: Haettaessa tuulenmittausmastolle, tuulivoimalalle rakennuslupaa tai toimenpidelupaa sovelletaan ... Ympäristölupa on haettava ennen rakennuslupaa tai samanaikaisesti.

Sivu 108. Ympäristölupa on kytköksissä meluhaittoihin sekä tuulivoimamelun terveysriskeihin. ["https://www.sttinfo.fi/tiedote/tuulivoima-ja-sen-terveysvaikutukset-maailmalla-tiedostetaan-infraaanen-haittavaikutukset-nyt-kaivataan-tarkempaa-alan-tutkimusta-myos-suomeen?publisherId=69818505&releaseld=69901819"releaseld=69901819](https://www.sttinfo.fi/tiedote/tuulivoima-ja-sen-terveysvaikutukset-maailmalla-tiedostetaan-infraaanen-haittavaikutukset-nyt-kaivataan-tarkempaa-alan-tutkimusta-myos-suomeen?publisherId=69818505&releaseld=69901819)

Sivu 109. Melun torjunta. Oppaassa todetaan: 'Ympäristöministeriö on antanut ohjeen tuulivoimaloiden ja melulle herkkien kohteiden välisen riittävän etäisyyden mitoittamiseksi tuulivoimarakentamisen suunnittelun eri vaiheissa ja lupaprosesseissa. (Tuulivoimaloiden melun mallintaminen. Ympäristöhallinnon ohjeita 2|2014). Ohjeessa annetaan tietoja muun muassa melumallinnuksessa käytettävistä tuulivoimaloista ja alueen olosuhteita koskevista parametreista, mallinnusmenettelyistä ja mallinnuksessa käytettävistä ohjelmista.'

Oppaassa tulee huomioida nykyisen melumallinnuksen ohjeet ja puutteet (liite). Asiasta on lausunut mm. DI Hannu Nykänen. Kyseiset puutteet ja melumallinnusohjeiden erilainen soveltaminen johtavat usein melutason ja siten suojaetäisyyden aliarviointiin. Käytännössä melumallinnukset ovat usein virheellisiä. Esimerkiksi, eri konsultit laativat samalle voimalatypille erilaisia mallinnuksia. E erityisen tärkeää on, että oppaassa edellytetään luotettavien melumallinnusten tekemistä ja otetaan selkeästi kantaa suojaetäisyyksiin. Kansallisten suojaetäisyyksien määrittely on otettu hallitusohjelmaan.

Kiinteistön arvo. Edellä mainittuihin etäisyyksiin liittyy myös tuulivoimaloiden vaikutus asunnon arvoon. STY:n teettämän selvityksen perusteella tuulivoimaloilla ei ole negatiivista vaikutusta asunnon arvoon. Usean uuden ja laajan pohjoismaisen tutkimuksen perusteella tuulivoimaloilla on kuitenkin selkeä negatiivinen vaikutus asunnon arvoon, erityisesti etäisyyksillä 0–2.5 kilometriä. Melu – ja välkevaikutuksen, maisemavaikutusten sekä kiinteistön arvoon ja lähiluontoon liittyvien haitallisten vaikutusten vuoksi oppaassa on tarpeen ottaa selkeästi kantaa vähimmäissuojaetäisyyden puolesta. Seuraavassa selvityksessä on verrattu useiden eri tutkimusten tuloksia koskien tuulivoimaloiden vaikutusta asunnon arvoon. <https://pelastetaansuomenluonto.fi/wp-content/uploads/Tuulivoimalat-laskevat-tutkitusti-asunnon-ja-kesamokin-arvoa.pdf>

Liityntälinjat ja lunastuslaki – s. 76. Oppaassa todetaan: Sähkömarkkinalain 17 §:n mukaan vähintään 110 kilovoltin voimajohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta voimajohdon sijoittamiseen ei pe-rusteta lunastuslain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä ja voimajohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle. Kunta ei saa evätä suostumusta tai asettaa sen myöntämiselle ehtoja ilman alueiden käytön suunnitteluun tai ympäristönäkökohtiin liittyviä taikka muihin seikkoihin perustuvia päteviä syitä, jos epäamisestä tai ehdoista aiheutuu sähkön siirron turvaamiselle tai hakijalle kohtuutonta haittaa.

Oppaassa on tärkeitä huomioida, että lunastuslakiin on oletettavasti tulossa muutoksia. Tällä hetkellä lunastuslain tulkinta tuulivoimaloiden liityntälinjojen suhteen ei noudata lain henkeä. Lunastuslaissa todetaan seuraavaa: Liityntälinjojen maanhankinta tapahtuu ns. lunastuslain puitteissa. Lunastus on mahdollista, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saada toimittaa, mikäli lunastuksen tarkoitus on mahdollista saavuttaa jollain muullakin tavalla, tai jos lunastuksesta aiheutuva yksityinen

haitta on suurempi kuin siitä aiheutuva yleinen etu. Lunastettavasta omaisuudesta tulee aina määrätä omaisuuden käyvän arvon mukainen täysi korvaus.

Tuulivoima-alueiden liityntälinjojen rakentaminen palvelee kuitenkin yksityistä liiketoimintaa - ei yleistä etua. Lunastus tulkitaan vuokraksi, mutta käytännössä maa ei kaava-alueella vuokrataan kertakorvauksella. Liityntälinja sijaitsee hyvin harvoin kaava-alueella, jolloin siihen voisi soveltaa vuosikorvausta. Oppaassa on tärkeätä ottaa kantaa asiaan ja tuoda esille selvä suositus esimerkiksi seuraavasti: Liityntälinjat tulee ottaa kaavoituksen osaksi, jolloin liityntälinjan alaisesta maasta omistaja saa vuosivuokran, joka vastaa voimalapaikkojen vuokratasoa. Jos lunastus on välttämätöntä, siitä tulee maksaa täysi korvaus, joka vastaa markkinahintaa ja tulevaisuuden tulon menetystä. Lisäksi oppaassa on hyvä ottaa selkeä kanta maakaapeloinnin puolesta, sillä maakaapelointi vie vähemmän pinta-alaa ja aiheuttaa siten vähemmän pysyvää metsäkatoa.

Sivu 75 ja sivu 138. Liikenneviraston (Väylävirasto) 24.5.2012 ohje tuulivoimaloiden etäisyysvaatimuksista maanteihin on vanhentunut. Vuonna 2012 voimaloiden korkeudet olivat 150-200 m. Jo vuoden 2012 ohjeessa on mainittu, että tuulivoimalan pienin sallittu etäisyys maantiestä pitää olla vähintään tuulivoimalan kokonaiskorkeus (torni + lapa) lisättynä maantien suoja-alueen etäisyydellä. Nyt suunnitteilla olevat voimalat ovat 300 - 400 m korkeita, jolloin olisi selvyden vuoksi oppaaseen on tärkeätä lisätä maininta metrimääräisestä etäisyydestä - 500 metriä voimalan siiven kärjestä valtion- ja yksityistehin, jolloin varovaisuusperiaate on huomioitu. Tämä etäisyys on tärkeä myös siksi, että viimeaikoina on ollut useita tuulivoimalaonnettomuuksia, joissa lapoja on irronnut ja torneja kaatunut. Suositellaan neuvottelua Väyläviraston kanssa.

Sivu 120. Oppaassa todetaan: Erityisiä vaatimuksia suuria petolintuja koskeville selvityksille tuulivoimarakentamisen suunnittelussa on aikaisemmassa ohjeistuksessa kerrottu muodostuvan silloin, kun suunnittelualue sijaitsee noin kahden kilometrin säteellä suurten petolintujen pesäpaikoista ja vakiintuneista talviaikaisista ruokailualueista. Kahden kilometrin raja ei ole kuitenkaan aina ole riittävä.

YM:n oppaassa on tarpeen ottaa selvä kanta pidemmän suojaetäisyyden puolesta. Esimerkiksi Ruotsissa sekä valmisteilla olevassa Keski-Suomen maakuntakaavassa maakotkan pesäpaikoilla on neljän kilometrin puskuri/suojaetäisyys.

Sivu 128. Kaikkien suurpetojen, susi, karhu, ilves ja ahma, samanaikainen esiintyminen tuulivoima-alueella on arvioitava myös yhtenä kokonaisuutena.

Pelastetaan Suomen Luonto Ry 12.9.2023